PERSPECTIVĂ DIACRONICĂ ASUPRA UNOR CUVINTE RARE DIN LIMBAJUL BIBLIC ROMÂNESC

DYACHRONIC PERSPECTIVE ON RARE TERMS IN THE ROMANIAN LANGUAGE OF THE BIBLE

(Abstract)

The present study aims to investigate a series of loan-words from Hebrew, used in Romanian translations of the Holy Bible, from the 17th century to the contemporary times. We will track the graphic, phonetic, morphosyntactic and lexical-semantic changes of some rare lexical loans, which Romanian translators have used in time. We start from the premise that the study of Bible translations may reflect the change of thinking regarding the translator's relationship with the sacred text, considering that the Romanian language becomes the language of worship in the seventeenth century, by nationalizing the divine service. This period represents the „quest" moments, the Bible versions proving the richest set of terms for the same concept. Elements of innovation and introduction of technical terms occur particularly in non-synodal versions (Heliade 1858, Cornilescu 1924, *Septuagint* 2004). Synodal versions published after World War II are updates of some older ones, which explains the maintenance of a conservative character in the biblical language. On the other hand, the publishers of the Synodal versions, by perpetuating the explicit translations, emphasize the „educational" side of the Scriptures.

Cuvinte-cheie: Sfânta Scriptură, împrumuturi lexicale, *sofore*, *sofer*, *ghitit*, *sela*, *higgaion*.

Key-words: Holy Bible, loan-words, *sophora*, *sofer*, *gittith*, *sela*, *higgaion*.

În acest studiu, ne propunem o privire exhaustivă asupra traducerilor biblice româneşti, sub aspectul preluării şi utilizării a cinci împrumuturi de origine ebraică: sofer, kinyra, ghitit, sela, higgaion. Aceşti termeni fac parte din domeniul onomasiologic al muzicii şi denumesc fie instrumente (*sofer,*

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

kinyra), fie o modulaţie în cântare (*sela, higgaion*), fie au ambele sensuri, de unde şi variantele de traducere (*ghitit*). Împrumuturile ebraice au pătruns în general prin intermediul limbii greceşti, care le-a conservat în *Septuaginta.* Păstrarea acestor termeni în traducerile biblice româneşti poate genera uneori „opacizarea la nivel de coţinut" (Teleoacă 2013: 53), tendinţă din ce în ce mai puţin vizibilă în traducerile contemporane, sau evitarea traducerii termenului respectiv (Vild 2013: 101).

1. *Sofóre*

Psalmul 137 este un strigăt de durere cauzat de capturarea Ierusalimului de către regale Nabucodonosor. În comentariul la acest psalm (136), Cassiodorus (1997: 359) îndeamnă la combinarea adevărului istoric, reliefat şi de profeţia lui Ieremia, cu caracterul spriritual şi figurat al textului veterotestamentar, subliniat de Sfântul Apostol Pavel. Astfel, evreii capturaţi renunţă la obiectele muzicale atât de importante pentru viaţa lor spirituală, atârnându-le în copacii de pe malul râului, în semn de durere supremă, ca semn că acest instrumente sunt superflue pentru un popor luat în sclavie. Sensul spritual al acestui verset este pus în legătură cu rezistenţa excepţională a acestor copaci imposibil de doborât de vreun şuvoi de ape. Instrumentele sunt mijloacele de reîntoarcere la graţia divină, iar sălciile sunt, de fapt, oamenii sfinţi şi puternici, pe care se poate baza un popor disperat (Cassiodorus 1997: 360).

În traducerea Psalmului 137 în limba română, am înregistrat un hapax legomenon – substantivul ***sofórele,*** utilizat în versiunea lui Vasile Radu şi Gala Galaction: *În soforele din mijlocul ţinutului, spânzurat-am harfele noastre* (Ps. 137, 2). Cu această excepţie, toate celelalte traduceri româneşti folosesc substantivul *salcie.* Termenul ebraic corespunzător, *arab* sau *arabah,* mai ocură în Lev. 23, 40; Iov 40, 22; Isaia 15, 7 şi 44, 4. În toate aceste contexte, Radu şi Galaction folosesc sălcii (Lev. 23, 40; Iov 40, 22; Is. 15, 7), respectiv *iarbă* (Is. 44, 4). Este o opţiune de traducere singulară, care nu se bazează nici pe sursele clasice, nici pe modele germane, franţuzeşti sau italeneşti.

Prima înregistrare a termenului *soforă* într-un dicţionar românesc s-a realizat în *Nouveau dictionnaire roumain-français* al lui Frédéric Damé, volumul IV (S-Z), tipărit la Bucureşti (Damé 1895: 81). Autorul nu explică rom. *soforă,* ci dă doar o trimitere la *salcie.* În 1939, Scriban înregistrează neologismul *soforă*, cu definiţia: *Un mare arbore leguminos papilionaceu ornamental, originar din Japonia* (p. 1219). Dicţionarele limbii române din secolul al XX-lea (Candrea, Densuşianu, Adamescu, Şăineanu) îl ignoră; termenul este înregistrat din nou în *Dicţionarul de neologisme* din 1978 (p. 1002) care, pe lângă definiţie, indică şi etimologia multiplă, din fr. şi lat. *sophora*. Este din nou ignorat în DEX (1984) şi DEX-S (1986), dar reapare în *Dictionarul de sinonime* (2002), *Dictionarul ortografic al limbii române* (2002).

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

2. *Sofer*

Termenul ebraic *shôphār* desemnează un corn de capră sălbatică sau de berbec, folosit ca intrument muzical, în scopuri religioase, de către evrei (Gillingham 2008: 321). Cornul acesta era utilizat în circumstanţe solemne, precum suflatul în trâmbiţă din prima zi a lunii a şaptea (Num. 29.1) sau slăvirea lui Dumnezeu pe muntele Sinai (Ieş. 19. 13, 16, 19) (Eaton 2003: 11).

Deşi este citat cu cea mai mare frecvenţă între instrumente biblice (Petrescu 2001: 172), deoarece era „instrumentul naţional al evreilor" (Petrescu 2008: 140), ebraismul *sofer* este utilizat cu câte o singură ocurenţă doar în două traduceri biblice, Ms 45 şi Biblia de la Bucureşti: „Şi tot Israilul suind sicriiul făgăduinţii Domnului cu semnu şi cu glas *sofer*, şi cu trîmbiţe, şi cu ţimbale, glăsuind în alăute şi în copuze" (1688: 1 Par. 15, 28); „Şi tot Israil suind săcriiul făgăduinţei Domnului cu semnu şi cu glas *sofer* şi cu trîmbiţe şi cu ţimbale glăsuind şi alăute şi copuze" (Ms 45: 1 Par. 15, 28).

Împrumutul nu a fost preluat direct din ebraică şi nici din slavonă, pentru că nu apare în *Biblia de la Ostrog*. Traducătorii români au transliterat ebraismul din *Septuaginta* - ἐν φωνῇ σωφὲρ**.** În cele două texte româneşti apare o singură dată, după modelul originalului grecesc. După cele două versiuni, până în secolul al XX-lea, singura traducere care păstrează imaginea exactă a folosirii unui instrument de suflat este *Vulgata* de la Blaj (1760), care traduce sintagma latină *sonitu bucinae*, „în răsunarea bucinului". Versiunile Ms 4389, *Biblia de la Blaj* (1795), *Biblia Şaguna* (1856) şi prima *Biblie* sinodală (1914) deviază traducerea spre calitatea sunetului şi modifică radical sensul versetului: „cu sunete de minune" (Ms. 4389), „cu glas de bucurie" (1795, 1856, 1914). Traducerea protestantă din 1874 reintroduce denumirea instrumentului: „în sunetulu trâmbiţeloru, cornuriloru şi cimbaleloru". Dumitru Cornilescu a preluat această traducere în versiunea sa publicată în 1921, după care, în 1924 modifică succesiunea instrumentelor şi înlocuieşte termenul moştenit din latină *corn,* cu împrumutul din rusă *goarnă: cu sunete de goarne.* Galaction şi Radu revin la soluţia *Vulgatei* de la Blaj şi la modelul latinesc: *cu glas de bucium*. În toate ediţiile biblice din 1944 până astăzi este folosit atributul substantival prepoziţional *de corn: cu sunete de corn* (1944, 1968, 1988, 2001, 2004), *cu glas de corn* (2004).

3. *Ghitit*

Ebraismul *ghitit* apare în titlurile psalmilor 8, 81 şi 84. A fost utilizat în *Psaltirea* de la Alba Iulia, tipărită în 1651 de mitropolitul Simion Ştefan, şi în traducerea lui Dumitru Cornilescu, din 1921, cu reeditările ulterioare. În ceea ce priveşte semnificaţia acestuia, părerile sunt împărţite. Eaton îl numeşte „obscur" (Eaton 2003: 80); în ISBE, sensurile termenului sunt considerate „nesigure" (*uncertain*), dar integrate în domeniul muzical, desemnând fie un

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

instrument, fie o melodie originară în cetatea filisteană Gath (ISBE 1915 [2004]: 10427). În *Septuaginta,* sintagma *'al-hágittit* a fost tradusă ὑπὲρ τῶν ληνῶν, „pe / pentru / despre teascuri", din cauza unei posibile asocieri cu radicalul termenului ebraic cu semnificaţia „gât, teasc" (MLD 2003: 373). Toate traducerile româneşti până la prima *Biblie Sinodală* inclusiv (1914) au optat pentru traducerea *pentru teascuri*, susţinută şi de sintagma *pro torcularibus,* din *Vulgata* ieronimiană, pe care s-a bazat exegeza patristică latină. Polisemantismul prepoziţiei greceşti ὑπὲρ a generat varianta de traducere *despre teascuri*, din Septuaginta 2006, pe care o folosiseră, în 1581, traducătorii în slavonă ai *Bibliei de la Ostrog*.

Pentru traducătorii *Psaltirii* de la Alba Iulia (1651), obscuritatea termenului din sursa ebraică a generat un calc formal, dar nu se poate ignora o posibilă influenţă maghiară: *a gittithre / a gittitre* (*Biblia Károli* 1590: Ps.8, 1; 81, 1; 84, 1). Termenul a fost glosat în ediţia jubiliară din 2001, „ghithit, cuvânt ebraic cu sens neclar, <om din Gat> (după alte surse, <teasc de struguri>") (*Psaltirea* 1651 [2001]: 705).

La baza opţiunii lui Dumitru Cornilescu stau şi modelele din limbi moderne, precum cel francez (*Biblia Louis Second* 1910, *sur la guitthith,* Ps. 8, 1; 81, 1; 84, 1) şi cel german (*Biblia Luther* 1912, *auf der Gittith,* Ps. 8, 1; 81, 1; 84, 1).

O poziţie singulară a fost adoptată de traducătorii Galaction şi Radu, care au optat pentru o traducere fără echivoc, cu referire la un instrument muzical filistean, din cetatea Gat: „Starostelui cântăreţilor – cu cântare din chitară filisteană – un psalm al lui David" (*Biblia* 1939: Ps.8, 1); „Starostelui cântăreţilor. O cântare a lui Asaf, pe chitară din Gat" (*Biblia* 1939: Ps.81, 1); „Starostelui cântăreţilor – un psalm al fiilor lui Core - pe chitară din Gat" (*Biblia* 1939: Ps.84, 1).

4. *Sela*

Termenul *selah* ocură în 71 de psalmi, din care 11 cu direcţie muzicală, şi în trei versete din cartea lui *Avacum* (3, 3; 3, 9 şi 3, 13). Tradiţia rabinică, pe considerentul că termenul apare în contexte similare cu *Amen* şi *Shalom*, l-a interpretat ca însemnând „pentru totdeauna", la fel şi Fericitul Ieronim care l-a tradus *semper* (Smith 1863: 1193). În Septuaginta, termenul a fost interpretat ca *διάψαλμα*, cu sensul de „interludiu muzical" (Liddell-Scott 1883: 364).

Ebraismul *sela,* cu varianta *şela,* a fost utilizat în *Psaltirea* de la Alba Iulia (1651), traducerea protestantă din 1874, traducerile lui Dumitru Cornilescu (1921, 1924 şi ulterioare) şi în cea a lui Gala Galaction şi Vasile Radu. Traducătorii coordonaţi de mitropolitul Simion Ştefan utilizează varianta fonetică *şela* în Ps. 3, 3, termen glosat marginal „acest cuvânt face pururea" (*Psaltirea* 1651 [2001]: 108, 109). Ebraismul ca atare mai apare în foma *sela*,

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

doar în Ps. 3, 8; 4, 3; 4, 5 şi 9, 21. În restul psalmilor nu mai este tradus. În Ps. 9, 17, *sela* e înlocuit cu traducerea asumată la Ps. 3, 3: „Acesta-i cuget de pururea", după model ebraic şi ieronimian, deşi într-o notă la acelaşi psalm 9, traducătorii declarau că urmăresc modelul grecesc al *Septuagintei:* „Acest psalom aicea e împărţit în 2 în cartea jidovască, că să usebesc lucrurile de care grăiaşte, iară noi ţinem lucrul grecilor şi celor 70 de izvoditori" (*Psaltirea* 1651 [2001]: 129). Editia protestantă din 1874 nu îl traduce în Ps. 7, 6 şi 88, 11. Versiunea biblică a lui Galaction-Radu şi cea a lui Cornilescu păstrează ebraismul *sela* în toate contextele psaltice şi în cele trei versete din *Avacum (Habacuc).* Bartolomeu Anania îl ignoră în Psalmi, dar îl traduce *popas* în *Avacum* (*Biblia* 2001). Ediţia 1988, reeditată în 2008, păstrează ebraismul numai în *Avacum,* cu traducerea în paranteză: *Sela (Oprire).* În traducerea contemporană a *Septuagintei* în limba română, ebr. *selah* este echivalat cu gr. ᾠδὴ διαψάλματος (*Sept.* 2006: 58) şi redat *passim*, „oprire". Ediţiile sinodale de după cel de-al doilea război mondial au păstrat *Sela* numai în cele trei versete din *Avacum*, mereu cu majusculă . Ediţiile din 1944 şi 1968 notează *Sela* simplu, dar din 1982 este introdusă explicaţia parentetică *Oprire* [*Sela (Oprire)*], model păstrat şi în traducerea nesinodală din 2006, care însă a renunţat la ebraism.

5. *Higgaion*

Gherasim Piteşteanu, în *Note şi meditaţiuni asupra psalmilor* (BOR: JPE 1887: 55)*,* scria, referitor la Psalmul 9: „La finele vers. 17, este in Ebreu, higaion selah, a cărei însemnare nu se ştie exact; se crede că este o notă pusă, pentru a deştepta atenţiunea, ca şi cum ar fi: res in perpetuum meditanda. Cei LXX ᾠδὴ δεαψάλματος, ca şi cum cântăreţii trebuia să facă o pausă. Traducerea nóstră română omite aceste cuvinte ca neesplicabile astă-di".

Atitudinea lui Gherasim Piteşteanu în ceea ce priveşte omisiunea unui termen pe care nu îl înţelege transpare, de-a lungul secolelor, în majoritatea traducerilor biblice româneşti.

Termenul *higgaion* ocură de trei ori în *Psaltire* (9, 16/17; 19, 14; 92, 3) şi o dată în *Plângeri* (3, 63). Sensul acestuia este de termen muzical care marchează un sunet cu caracter solemn sau meditaţie (Davis1944: 243). Easton (1897 [1996, 1997]: 560) consideră că în Ps. 9, 16 cuvântul desemnează o pauză, un interludiu muzical, în Ps. 19, 14 înseamnă „meditaţie", în Ps. 92, 3, un sunet jos făcut de o harpă şi în *Plângeri* 3, 62, „instrument".

Psaltirea din 1651, care utilizase termenul *sela,* ignoră *higgaion.* Ebraismul apare pentru prima dată în traducerea protestantă din 1874, în Ps. 9, 16, „Făcutu-s-a cunoscutŭ Iehova, făcêndŭ judecată; împletindŭ pre celŭ rĕŭ în chiarŭ lucrulŭ mănelorŭ sale. Higgaionŭ*,* Sela" şi în Ps. 92, 3, „Pe instrumente cu dece strune şi pe harpă, pe higgaionŭ şi pe citară"*,* model de traducere urmat

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

fidel şi de ediţia publicată de Societatea Biblică pentru Britania şi străinătate, din 1921. Dumitru Cornilescu evită termenul şi preia soluţia *Bibliei Louis Second* (1910): „Jeu d'instruments. Pause" (Ps. 9, 16) - „Joc de instrumente. Oprire" (Cornilescu, 1924, Ps. 9, 16). Galaction şi Radu (1939) păstrează ebraismul doar în Ps. 9, 17: „În isprava lucrată de chiar mâinile lui s-a încurcat cel fără de lege. – Higgaion. – Sela". Termenul reapare glosat în *Septuaginta* (2006), „o notaţie muzicală cu sens obscur, tradus în moduri foarte diferite: <muzici răsunătoare>, <meditaţie> (BDB), <cu toate instrumentele>, <în surdină>, <modulaţie>, <intermezzo muzical>" (Septuaginta 2006: 58). Traducerile sinodale româneşti îl evită în totalitate, în tradiţia slavonă şi grecească.

Concluzii

Ebraismele au pătruns în traducerile biblice româneşti, îndeosebi prin intermediul limbii greceşti. Dintre toţi termenii analizaţi în acest studiu, doar *Sela* a fost utilizat în ediţiile sinodale, probabil din cauza frecvenţei sale, prin comparaţie cu celelalte ebraisme. După apariţii sporadice în traducerile revoluţionare din secolul al XVII-lea (*Psaltirea* din 1651, Ms. 45, *Biblia* din 1688), se produce un reviriment privitor la reintroducerea lor în limba română, mai întâi în traducerea din 1874, apoi în secolul al XX-lea, sub puternica influenţă a versiunii Galaction-Radu, dar şi datorită nevoii de revizuire a textului sacru, prin întoarcerea la versiunile redactate în ebraică şi elină.

SURSE

Bianu, Ioan (ed.), 1889, *Psaltirea scheiană (1482),* I: *Textul în facsimile şi transcriere cu variantele din Coresi (1577). [1573–1578],* Bucureşti, Tipografia Carol Göbl.

Pamfil, Viorica (ed.), 1968, *Palia de la Orăştie. 1581-1582,* Editura Academiei, Bucureşti.

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură ale cei Vechi şi ale cei Noao Leage, 1688, Scaunul Mitropoliei Bucureştilor, Bucureşti. Versiune electronică: http://ia700408.us.archive.org/21/items/Biblia1688/Bbiblia1688.pdf

Biblia Vulgata de la Blaj (1760-1761), 2005, Editura Academiei, Bucureşti. Versiune electronică:
http://sldsjd.wordpress.com/2011/01/05/exceptional-online-download-biblia-vulgata-de-la-academia-romana/

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechi şi a ceii Noao, 1795, Blaj, Editura Episcopiei Unite, Blaj. Versiune electronică:
http://www.scribd.com/doc/3964480/Biblia-de-la-Blaj-Traducerea-din-1795

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

Rădulescu, Ion Heliade, 1858, *Biblia Sacra que coprinde Vechiul şi Nuoul Testament, tradusă din hellenesce dupŏ a quellor Septedeci de I. Heliade R.,* 1858, Paris, Tipografia Preve & comp. Versiune electronică: www.dacoromanica.ro

Sânta Scriptură a Vechiului şi a Noului Testament, 1874, Iaşi, Tipo-litografia H. Goldner. Versiune electronică: http://www.scribd.com/doc/38226319/Biblia-1874-1-6

Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă, 1914, Bucureşti, Tipografia Cărţilor Bisericeşti. Versiune electronică: http://psaltika.dominet.ro/Biblia_1914.pdf

Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Ediţiune nouă. Revizuită după testurile originale şi publicată de Societatea Biblică pentru Britania şi străinătate, Bucureşti, 1921. Versiune electronică: http://www.scribd.com/doc/49645192/

Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament, 1924 [2011]. Versiune electronică: http://biblia.pentruviata.ro/BibliaVDCC.pdf

Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi a Noului Testament, 1939, Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol al II-lea", Ediţia II- III. Versiune electronică: http://www.scribd.com/doc/47033350/Biblia-Gala-Galaction-Bucuresti-1939

Biblia sau Sfânta Scriptură, după textul grecesc al Septuagintei. Prin osârdia Înalt Prea Sfinţitului Nicodim, Patriarhul României şi binecuvântarea Sfântului Sinod, Bucureşti Editura Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române, 1944

Septuaginta, Volum coordonat de Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Sluşanschi, în colaborare cu Ioan-Florin Florescu, Colegiul Noua Europă, Editura Polirom, Iaşi, 2004.

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, Ediţiile 1968, 1982, 1988, 1994, 2001 (ediţie jubiliară a Sfântului Sinod), 2008.

Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia de la 1688. Pars I. Genesis, 1988 [2004]; Pars II. Exodus, 1991; Pars III. Leviticus, 1993; Pars IV. Numeri, 1994; Pars V. Deuteronomium, 1997; Pars VI. Iosue. Iudicum. Ruth, 2004; Pars VII. Regum I. Regum II, 2008; Pars IX. Paralipomenon I. Paralipomenon II, 2011; Pars XI. Liber Psalmorum, 2003; Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza".

Biblia în limbi clasice

Septuaginta, versiune online în limba elină http://www.cumorah.com/index.php?target=multi_lingual_scripts&font_id=22&book_id=2

Vulgata Clementina (*Biblia Sacra* Vulgatæ Editionis Sixti Quinti Pontificis Maximi iussu recognita atque edita): *Biblia Sacra* iuxta *Vulgatam Clementinam*. Editio electronica, 2005, Londra. http://vulsearch.sourceforge.net/html/

Nova Vulgata. Bibliorum Sacrorum Editio, 1979, Vatican, Libreria Editrice Vaticana http://vulsearch.sourceforge.net/html/

Biblia Sacra Vulgata, 1969, Stuttgart, Ediţie online http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0060

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

Biblia în limbi străine

Biblia de la Ostrog 1581 [2006]. Versiune electronică:
http://starcontact.net/Ostroh_Bible.pdf
Karoly, 1590, *Az Shent Biblianac Másodic Része* (Trad. Károli Gáspár). Versiune electronică:
http://www.biblegateway.com/passage/?search=2%20M%C3%B3zes%2039&version=KAR
Luther, 1912, *Die Bibel oder die ganze Heilige Schrift des Alten und Neuen Testament nach der deutschen Űbersetzung,* 1912. Versiune electronică:
http://www.bibel-online.net/buch/luther_1912/2_mose/1/#1
La Sainte Bible („Bible Second"), 1910. Versiune electronică:
http://www.biblegateway.com/versions/?action=getVersionInfo&vid=LSG#books

BIBLIOGRAFIE

Bobulescu C., 1922, *Lăutarii nostri. Din trecutul lor. Schiţă istorică asupra muzicei noastre naţionale corale cum şi asupra altor feluri de muzici,* Bucureşti, Tip. Naţională Jean Ionescu.
Candrea, I.-A., 1916, *Psaltirea Scheiană* comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI şi XVII traduse din slavoneşte, I - II., Bucuresti, Socec.
Cassiodorus, F.M.A., 1997, *Explanation of the Psalms,* Translated and annotated by P.G.Walsh, Vol. III Psalms 101-150 [Psalms 102 (101) – 150],. Ancient Christian Writers, Nr. 53, New York, Paulist Press.
Damé, Frédéric, 1895, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, Vol. IV (S – Z), Bucureşti, Imprimérie de l'État.
Davis, John D., 1944, *The Westminster Dictionary of the Bible,* Chicago, Denoyer-Geppert Company.
DEX 1984 = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, (coord. Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche), Bucureşti, Editura Academiei Române.
Dicţionar de Neologisme 1978 = Florin Marcu, Constant Maneca, *Dicţionar de Neologisme*, ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
Easton, MG, 1897 [1996, 1997], Illustrated Bible Dictionary, Third Edition, published by Thomas Nelson. Versiune electronică:
http://www.biblestudytools.com/dictionaries/eastons-bible-dictionary/
Eaton, John H., 2003, *The Psalms: A Historical and Spiritual Commentary with an Introduction and New Translation*, Londra, T & T Clark, The Continuum International Publishing Group.
Gafton, Alexandru, 2007, *Palia de la Orăştie(1582), II. Studii*, (în colaborare cu V. Arvinte). Iaşi: Editura Universităţii „Al.I.Cuza", 2007. Versiune electronică: http://media.lit.uaic.ro/catedra/palia/numeproprii.pdf
Gillingham, Susan E., 2008, *Psalms through the Centuries*: *Volume One*, Blackwell Bible Commentaries, Oxford, Editura Blackwell.

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)

Heliade Rădulescu, Ion, 1858, *Biblicele sau Notitii historice, philosophice, religióse şi politice assupra Biblie,* Paris, Preve şi Comp. Versiune electronică: www.dacoromanica.ro

http://books.google.ro/books?id=wlL8ZX_RvmYC&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

ISBE 1915 [2004] = James Orr (gen. ed.), *International Standard Bible Encyclopedia,* Chicago, The Howard-Severance Company. Versiune electronică: http://ncbible.info/MoodRes/Encyc/ISBE(b)-JamesOrr.pdf

Liddell, Henry George, Robert Scott, 1883, *Greek-English Lexicon,* New York, Harper and Brothers.

Munteanu, Eugen, 2008, *Studii de lexicologie biblică,* Bucureşti, Editura Humanitas.

Petrescu, Arhiepiscopul Tomisului Teodosie, 2001, *Psaltirea cu explicaţii şi adnotări asupra termenilor biblici,* Constanţa, „Ovidius" University Press.

Idem, 2008, *Viaţa iudeilor oglindită în Psaltirea lui David,* ed. a II-a rev., Constanţa, Editura Arhiepiscopiei Tomisului.

Piteşteanu, Gherasim, 1887, „Note şi meditaţiuni asupra psalmilor", *Biserica Ortodoxă Română: Jurnal Periodic Eclesiastic*, 011, 1.

Scriban, August, 1939, *Dicţionaru limbiĭ româneştĭ (etimologiĭ, înţelesurĭ, exemple, citaţiunĭ, arhaizme, neologizme, provincializme)*, Iaşi, Institutu (sic!) de Arte Grafice "Presa bună".

Smith, William Sir, 1863, *A Dictionary of the Bible, comprising its Antiquities, Biography, Geography, and Natural History,* Boston, Little, Brown, and Company. Versiune electronică: http://books.google.ro/books?id=yTUXAAAAYAAJ&pg=PR94&dq=suicer+dictionary&hl=ro&sa=X&ei=OkYfUsPoJ4WR4AT40oHICQ&ved=0CDoQ6AEwAQ#v=onepage&q=selah&f=false

Teleoacă, Dana-Luminiţa, 2013, „Conservatorism şi expresivitate în literatura religioasă. Posibile repere de definire a unui stil ştiinţific (didactic) în context religios", *Limba română*, LXII, Nr. 1, p. 46-63.

Vild, Marian, 2013, „The Aramaic <maranatha> in 1 Cor 16:22. Translation Queries and Their Theological Implications", *Text si discurs religios*, Nr. 5, p. 97-108.

Florentina NICOLAE
Universitatea „Ovidius" din Constanţa

BDD-V2847 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:58 UTC)